

Narativní kultura

11. 4./18.4 2023

Politické vtipy

Aký bol režim?

Prečo sa rozprávali...

„[...] malé oblasti slobody, duše bezduchej doby“

Davies 2010: 10

Psycho-sociálne funkcie

- Katarzia - Uvoľnenie napätia a emócií ako stres, strach, neistota, hnev...
- Symbolická moc
- Vzдор
- Spolupatričnosť
- Identita

Rozprávania politických vtipov

„Jistě, že tenkrát to bylo, to bylo soutěž o zlatou mříž. Za to sa aj zavíralo, víte? To zas mosel vidět, kde može říct takto.“

Kamil, nar. 1943, ČR, 30. 8. 2013

„No, tak, hovorilo sa, že ľudia zbierali politické vtipy, niektorý ako Ceaușescu, alebo Brežnev mali tých ľudí, čo ich rozprávali, niekoľko táborov, alebo gulagov, lebo ich zbierali aj s tými, čo ich rozširujú.“

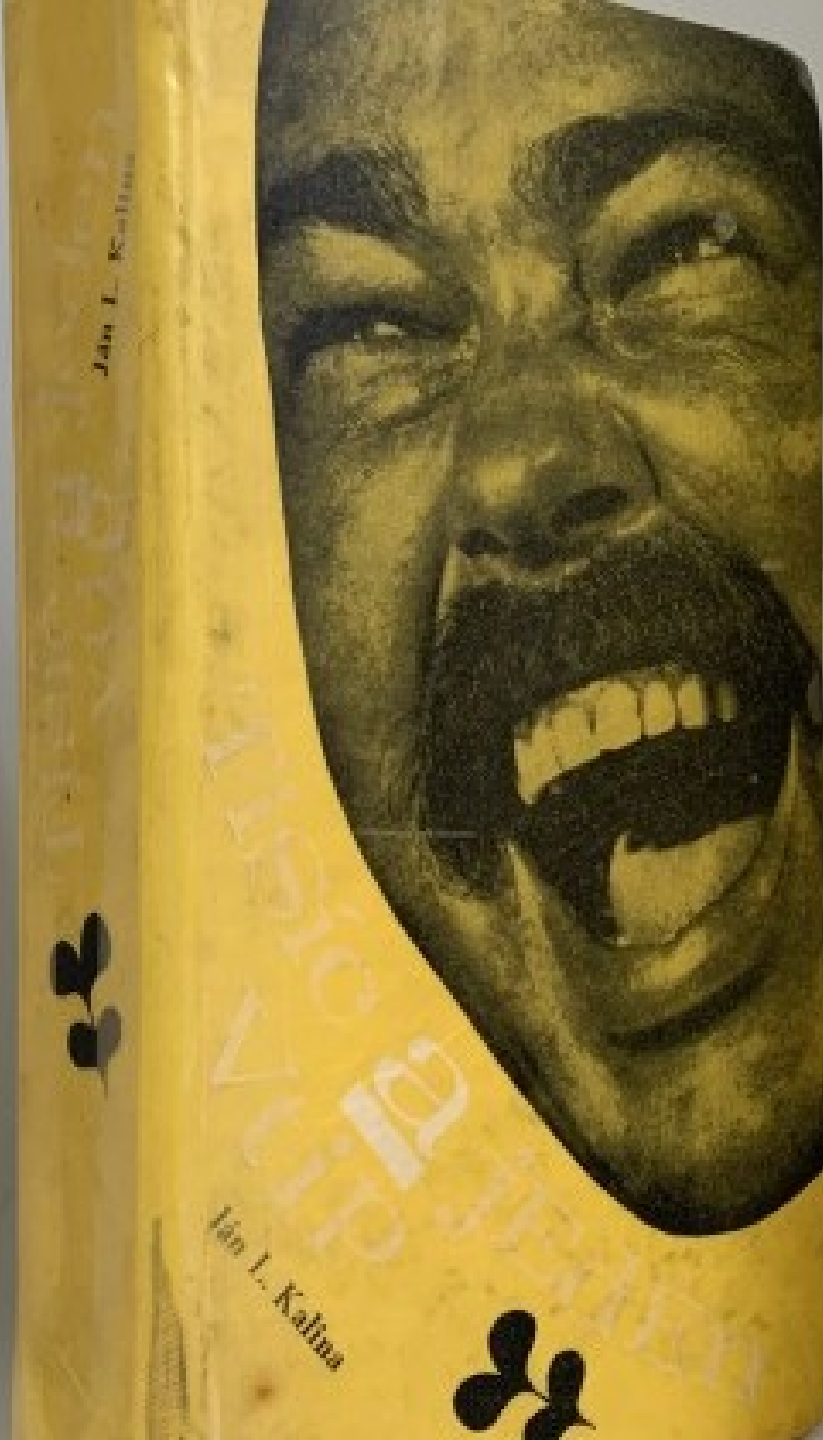
Dominik, nar. 1955, SR, 13. 4. 2015

Pri príležitosti Leninových narodenín sa konala tematická súťaž v rozprávaní vtipov. Ceny pre výhercov:

- 3. miesto - 5 rokov s miernym režimom
- 2. miesto - 10 rokov natvrdo
- 1. miesto - 25 rokov, plus návšteva 5 miest súvisiacich s Leninovým životom.

„Tiež také vymyslené obvinenie, že chcel na západe vydať (knihu Tisíc a jeden vtip, pozn. EŠ), chcel, viete, ale nevyšlo to [...] Odsúdili ho na dva roky, ak sa dobre pamätám. A amnestovali ho, ak sa dobre pamätám, na nejaké výročie oslobodenia.“

Hana, 1922–2015, SR,
30. 5. 2013.

Oldřich Sirovátka - *Nad lidovou protektorátní anekdotou*. *Národopisné aktuality* 12, 1975, s. 189–197.

Každodennost'

„Co bylo dřív, slepice nebo vejce?“

„Dřív bylo všechno, i slepice, i vejce. A teď, teď není nic.“

Muž, cca 40–45 roků, ČR, 19. 9. 2013

osobnosti

Berija ukazuje Stalinovi izbu plnú mŕtvých ruských generálov a hovorí: „Súdruh Stalin, nič sa nedá robiť, zjedli hubovú polievku, otrávil sa celý generálny štáb.“

Stalin sa pýta: „A tento, čo má tú dierku v hlave?“

„Ten nechcel jesť hubovú polievku.“

Muž, nar. 1955, SR, 8. 8. 2014

udalosti

*„Zomrel Brežnev a rozmýšľali,
kto bude ďalším predsedom
strany. Povedali, že: Brežnevov
otec, nie? Starší, skúsenejší.“*

Adam, nar. 1955, SR, 8. 8. 2014

system

*„Čo je to komunizmus?“
„Najstrastiplnejšia cesta z
kapitalizmu do kapitalizmu.“*

Žena, nar. 1987, SR, 5. 12. 2011

Aký je podľa vás súčasný politický vtip?

Vtipy po 1989

Stále živý a intenzívny jav

Pokles psychosociálneho významu

Stabilné prvky

- Prenos sujetov
- Relatívne stabilné stereotypné vlastnosti
- Porovnávanie režimov

Prezident USA Regan je na návštěvě SSSR, Brežněv ho vodí po Kremlu a Regan říká: „Ale máte tady hezké křišťálové lustry.“

„Ty máme z ČSSR“ říká Brežněv.

U večere Regan opět říká: „Ale máte hezké skleničky.“

„Ty máme z ČSSR“ říká Brežněv.

Po jídle říká Regan: „Ale máte dobré pivo.“

„To máme z ČSSR“ říká Brežněv.

Regan: „Ti Češi vás ale musí mít rádi.“

Brežněv: „Jo, jo musí!“

Muž, nar. 1973, ČR, jar 2013

V base sa stretnú dvaja a vyprávajú:

„A ty si tu prečo, čo si urobil?“

„Nič.“

„Nehovor, za nič sa dáva 10 rokov.“

Žena, 1922–2015, 30. 5. 2013

Slobodný Výber

15. decembra 2019 · 🌐

Súťaž o Zlatú mrežu

Kedysi sme sa smiali nad socializmom, O pár rokov bude možno rovnako smutnou realitou Zväz európskych progresívnych republík,

Máte radi Spojené štáty európske?

– Ano – 2 body

– Nie – 2 roky

Návšteva z ďalekej cudziny na Slovensku.

– Vidím, že tu všade máte nápisy, ako milujete Brusel. Musíte ho mať radi

– Áno, musíme

Rozhovor vo väznici

– Koľko si dostal

– 5 rokov

– A čo si spravil?

– Nič, som tu nevinne

– Neklam, za to sú dva roky

Přijde babka po letech na národní výbor a vztyčí ruku a pozdraví:

„Heil Hitler!“

Starosta se podiví a povídá: „Babi to jste si trochu spletla dobu, ne?“

Babka na to: „Dobu možná, ale Vás ne!“

Matěj, nar. 1990, ČR, 2. 4. 2015.

Príde babka na úrad a pozdraví úradníkovi: „Česť práci súdruh!“

Úradník odpovedá: „Babička, vy ste si poplietli dobu?!?“

Babička odpovedá: „Dobu možno, ale teba, súdruh, nie!!!“

Žena, nar. 1945, prišlo emailom 20. 2. 2012

Premenné prvky

- Politické vs. národnostné (Amerika, Rusko, SR/ČR)
- Policajti, vojaci
- Regionálna politika
- Politika identít a politizácia tém (vznik občianskej spoločnosti)
- Skracovanie, vulgarizácia, jednoduchosť, vizualizácia

*Sedia majitelia Penty a J&T na brehu Štrbského plesa a chytajú ryby.
Jeden z nich chytí zlatú rybku, pozerá na ňu chvíľku a hovorí:
„No čo ty chudera, čo by si chcela?“*

- Davies, Christie: *Jokes and Targets*. Bloomington: Indiana University Press, 2011.
- Davies, Christie: *Joke as the truth about soviet socialism*. Folklore. Electronic Journal of Folklore 46, 2010. Dostupné na: <http://www.folklore.ee/folklore/vol46/davies.pdf>.
- Laineste, Liisi: *Post-socialist jokelore. Preliminary findings and futher research suggestions*. Acta Ethnographica Hungarica 54, 2009, s. 31–45.
- Tsakona, Villy – Popa, Diana Elena (eds.): *Studies in political humour. In between political critique and public entertainment*. Amsterdam: John Benjamins, 2011.
- Krikmann, Arvo - Laineste, Liisi (eds.): *Permitted laughter : socialist, post-socialist and never-socialist humour*. Tartu: ELM, 2009.
https://www.folklore.ee/~kriku/TRANSPORT/LAUGHTER_Totum.pdf